

ŽIVJETI IZ VJERE – CARITAS

Milan ŠPEHAR, Rijeka

Sažetak

Caritas je život iz vjere. Tko vjeruje u Boga koga ne vidi, ima najizvrsniji način pokazivanja svoga vjerovanja, a to je: vidjeti, kako kaže apostol Ivan, u potrebitome čovjeku samoga Boga. Naravno da nije dovoljno samo vidjeti, treba i učiniti što potrebitome treba. Što god smo učinili čovjeku u potrebi, to smo učinili samome Isusu, kako on sam kaže. Tako se ljubav prema Bogu Ocu i Isusu Kristu ostvaruje kroz ljubav prema bližnjemu u potrebi. Time Caritas nije jedna od humanitarnih organizacija niti se smije pretvoriti u čistu filantropiju. Vjernika na karitativno djelovanje tjera njegova vjera i ljubav prema Bogu. Što je bliže čovjek Bogu, to ga lakše zamjećuje u najpotrebitijima. To je primarna zadaća Caritasa: biti za i uz najpotrebitije. Kroz karitativno služenje bližnjemu naviješta se ljubav Božja i prema njemu. Naravno da je karitativno služenje besplatno služenje iz vjere.

Ključne riječi: Caritas, Bog–Ljubav, Bog–Otac, Caritas–život, Caritas–čin vjerovanja, slavljenja, služenja, župni Caritas, volonterstvo, prigovor savjesti.

Bog je ljubav

»Bog je Ljubav«, uzviknuo je ljubljani učenik Isusov (»Deus Caritas est« – 1 Iv 4,8) i odmah dodao da Boga ljubimo onoliko koliko ljubimo jedni druge (usp. 4,12) te čak oštro izjavio: »*Rekne li tko: 'Ljubim Boga', a mrzi brata svoga, lažac je. Jer tko ne ljubi svoga brata kojega vidi, Boga kojega ne vidi ne može ljubiti*« (4,20).

Ivan je to naučio od ljubljenoga Učitelja koji je pred kraj svojega zemaljskog života jasno rekao kad je govorio o posljednjem sudu: Na posljednjem sudu prvo što će nas Bog pitati neće, začudo, biti niti koliko smo se puta molili, koje i koliko sakramenata primili, niti koliko smo puta bili na misi, niti jesmo li imali specijalne mistične doživljaje, nego jesmo li susreli Isusa u onome tko je gladan, žedan, gol, bolestan, zatvoren u zatvoru (usp. Mt 25,31–46).

Ako vjerujemo u Isusa Krista, onda ono prvo nećemo nikako propustiti, jer će biti odražaj našeg vjerovanja *jednako* kao i kad pomažemo čovjeku u njegovim nevoljama materijalne, duhovne ili duševne naravi.

Naše vjerovanje i pomaganje bližnjemu nisu čini koji idu jedan poslije drugoga, nego koji idu *zajedno*, koji jedan drugoga prožimlju, jedan drugoga traže, jedan otvara put drugome. I tako u neprestanome krugu.

Činimo li prvo, a ne drugo, lašci smo, kako kaže Ivan. To znači da nismo vjernici. Ali ako činimo samo to drugo, onda se ne razlikujemo od mnogih ljudi koji duboko osjećaju da je humanost usađena u bit čovjeka. Oni znaju već u svom ljudskom osjećaju humanosti preteći one koji tvrde za sebe da *jesu* vjernici. Isto tako, u istoj besjedi o posljednjemu sudu Isus jasno opominje da s pomaganjem nevoljnome, čovjeku u bilo kakvoj potrebi, nema računice. S Bogom nikad nema računice upravo zato jer je Bog Ljubav, a gdje se god računa, tamo nema ljubavi. Zato je Isus više nego jasan: »*Zaista, kažem vam, što god učinite jednomu od ove moje najmanje braće, meni učinite... Zaista, kažem vam, što god ne učinite jednomu od ovih najmanjih, ni meni ne učinite*« (Mt 25,40.45). U ovom govoru nema priloga »kao«. Ne možemo, dakle, manipulirati s Kristom i reći da to i to dobro djelo nekom čovjeku u nevolji činimo *iz ljubavi* prema Kristu. Time smo ponizili i toga čovjeka i samoga Boga koji je u njemu.

Često se puta u našoj pobožnosti tako trgovalo i mislismo da ćemo time odmah dobiti nekoliko kvadratnih metara neba, po mogućnosti bez oblaka. Ni danas, dvije tisuće godina nakon rođenja čovjeka-Boga u štalici i nakon što nas je Bog otkupio smrću Bogočovjeka na križu, nismo navikli gledati Boga drugačije nego kao nekoga tko sjedi na sjajnome prijestolju. I mi kršćani danas želimo odvratiti pogled od Boga na kojemu »*nema ljepote ni sjaja da bismo se u nj zagledali, ni ljupkosti da bi nam se svidio*« (Iz 53,2). Taj »*čovjek boli, vičan patnjama*« (Iz 53,3) ni nama se danas ne dopada, i mi danas najradije od njega svoje lice odvrćamo (usp. Iz 53,3). I za nas kršćane danas on je, kao za Židove nekad, sablazan i, kao za pogane nekad, ludost (usp. 1 Kor 1,23). Sablazan je vidjeti Boga gdje, sav u dronjcima, nepočešljan i neumiven, traži nešto hranjivoga otpada u kanti za smeće. Sablazan je vidjeti Boga kako konzumira alkohol i koji si u venu uštrcava drogu. Sablazan je vidjeti Boga kako leži u bolnici bolestan od side i kako se izležava u zatvoru jer je ukrao i ubio.¹

Ni mi ne možemo reći da je to Bog, ali i taj je stvoren na sliku Božju. U svakom patniku Bog ponovno živi svoju Golgotu, svoju patnju. Zato smo Bogu učinili što smo učinili takvome, i zato Bogu samome nismo učinili što nismo takvome učinili.

Samo tako mi možemo provoditi u život, *živjeti* neodvojive zapovijedi ljubavi: »*Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom! To je najveća i prva zapovijed. Druga je toj jednaka: Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!*« (Mt 22,36–40).

¹ Usp. F. KAMPHAUS, *Priester aus Passion*, Herder, Freiburg–Basel–Wien, 1993., str. 74–78.

Zato će najveći kršćanski mistik Ivan od Križa reći da ćemo »u predvečerje života biti suđeni po ljubavi«.

Ljubav ne može postojati ako nije konkretna. Život nam sam nudi i nuka nas na bezbroj konkretnih izričaja ljubavi.

Caritas

Od samoga začetka kršćanstva prvi su se apostoli zajedno s Marijom i još nekim ženama okupljali na molitvu (usp. Dj 1,13–14). Već je to okupljanje bilo izraz ljubavi. Caritas je bilo njihovo zajedništvo u molitvi, gdje su se međusobno mogli bodriti u očekivanju daljnih događanja nakon Isusovog uzašašća na nebo.

Prva je kršćanska zajednica Kristov–Božji zakon ljubavi shvaćala tako konkretno da »nijedan od njih nije svojim zvao ništa od onoga što je imao, nego im sve bijaše zajedničko« (Dj 4,12).

Mi se danas borimo na raznorazne načine protiv bijede i gladi oko nas i u svijetu. To je sveta dužnost ne samo nevjernika, nego još više upravo vjernika². Borimo se za socijalnu pravdu koja treba postati svima zakon. Ali nekako nam uvijek taj zakon trebaju krojiti neki »drugi« ljudi, neki često puta anonimni zakonodavci. Kad se socijalna pravda ne ostvaruje, onda su oni žrtveni jarci, onda su za sve krivi »oni lopovi« koji imaju ključeve vlasti, sve grabe sebi i stvaraju zakone koji će im osigurati maksimalne probitke, a ne znaju da masa ima jedva što za jesti.

Prva kršćanska zajednica, u kojoj su se od početka našli i imućni i siromašni, dakle ljudi s velikim socijalnim razlikama, rješavala je svoj socijalni problem od početka tako da »koji bi god posjedovali zemljišta ili kuće, prodavali bi ih i utržak donosili i stavljali pred noge apostolima. A dijelilo se svakomu koliko je trebao« (Dj 4,34–35). Time se postiglo ono čemu danas svaki imalo plemenit čovjek teži: »Doista, nitko među njima nije oskudijevao« (Dj 4,34).

Svi bismo mi, dakle, htjeli da nitko ne oskudijeva. Tko je, međutim, danas spreman rješavati taj problem na gore navedeni način, izgleda ipak jedini najsigurniji način borbe protiv oskudice...? Oskudica se tim više povećava što se više viče o pravima, a manje govori i potiče na dužnosti. Siromaštvo će se to više povećavati što se više bude vikalo o tome što bi sve čovjek trebao imati, a sve manje učilo čovjeka od malena što bi sve mogao dati. Daleko smo od ljudskosti ako nam samo zakon mora krojiti pravdu i tjerati nas na pravednost.

² Usp. *Gaudium et spes*, 26, 29, 31–32, 43. Papa Ivan Pavao II. također će neprestano naglašavati kršćansku zapovijed borbe protiv svakoga zla, nasilja, te prava svake ljudske osobe i njihovo poštivanje i promicanje od svih odgovornih. To se jasno vidi i u njegovom apostolskom pismu *Tertio millennio adveniente*, 51.

Bog je otac

Posljednja priprema za proslavu jubileja našega otkupljenja izvrsno smišljeno bazira se na prvoj božanskoj osobi i njenim najjasnijim kvalitetama. Isus je najjasnije rekao tko je onaj koji ga je poslao objaviti svijetu radosnu vijest spase-nja i s čijom se božanskom voljom on, i sam Bog, izjednačuje.

Onaj koji nas je stvorio nije nas stvorio osamljene i same. Nije nas prepustio nama samima, nego se, poštujući našu slobodu onako kako nam je niti jedan čovjek ne može poštivati, brine za nas: da imamo što jesti, da se imamo u što obući, da imamo gdje stanovati (ne nalaze li se sve te stvari na ovoj Zemlji, u našim džepovima, našim ormarima, smočnicama!) i da živimo u zajedništvu s njim. Živjeti u zajedništvu s Bogom znači već po sebi živjeti zajedno s drugima.

Stvoritelj svijeta je *Otac*. Otac nije onaj koji je samo stvorio, nego je onaj koji ljubi i ljubeći ne daje nešto nego daje sebe.

Bog nije Bog jedino zato što je to biće svemogućće, sveznajuće, svesilno, neizmerno. Bog je onaj koji neizmerno *sebe daje*. Samo onaj koji može tako neizmerno sebe darivati, može se nazivati Bogom. Sebedarivanje zove se *ljubav*. Zato je taj sebedarni Bog, sebedarivatelj, dar i darovani u jednom, sama *Ljubav*. Karakteristika ljubavi je rađanje. Rađanje znači početak življenja, *život*.

Budući da nam Bog-Ljubav daje život, on je naš Otac, onaj kojemu neprestano moramo *zajedno* govoriti *Oče naš*, kako nas je naučio Isus Krist. On nas je također naučio i kako živjeti kao djeca jednoga zajedničkoga Oca: u neraskidivom zajedništvu s Ocem i međusobno u Ocu.

Caritas – život

Mi ljudi, stvorenja, dakle bića koja imaju i neprestano doživljavaju svoje granice, imamo ograničenu moć stvaranja i ograničenu moć ljubavi. Ali je *imamo!* Makar se ne možemo u potpunosti darivati, *možemo* sebe darivati. Tako možemo i nefizički stvarati i održavati život.

Kad smo nekoga nahranili (kruhom, savjetom, potporom), održali smo mu život. Kad smo nekom bračnom paru pomogli da se zaposli i da normalno prima svoju plaću, pružili mu ili našli ili već na neki način pomogli stvoriti krov nad glavom, možda smo time sudjelovali u stvaranju jednoga novog bića, novoga života koji će se u takvim okolnostima moći roditi. Kad smo beznadnome, koji nije gladan ni kruha ni ruha nego ljudske riječi i smisla života, pomogli u traženju i pronalaženju toga smisla, onda smo sudjelovali pri rađanju novoga života.

Ako se Caritas samo importira izvana, onda nam je zemlja beživotna, mrtva. Tamo gdje živi Caritas, tamo je život. Tamo se život održava i stvara.

Nastanak Caritasa

Crkva je oduvijek kroz one muževe i žene koji su snažno u sebi nosili majčinstvo i očinstvo tražila načine kako ljudima pomoći u njihovim konkretnim potrebama. Tako su nastajale razne ubožnice za one koji nisu imali nikakvih materijalnih sredstava da bi se liječili ili liječenje provodili u bolnicama. Kako se sve više dolazilo do svijesti da razne nedaće, među njima i siromaštvo, nastaju i zbog velike nepismenosti, počelo se otvarati i razne škole radi većega opismenjivanja i izučavanja pojedinih vrsta zanata za one koji za školovanje nisu imali novaca. Tako se tim siromasima pomagalo da sami zarađuju novac. Čak su se gradili hospiciji u hodočasničkim mjestima kako bi se omogućilo i siromašnjem sloju ljudi da u njih dođu. Tako su nastajale razne redovničke kongregacije (muške i ženske) koje su na organizirani način i neprestano, a ne sporadično, htjele pomagati potrebitima.³ Poznato nam je da su »strogici« tj. kontemplativni redovi itekako gajili i usavršavali gospodarstvo i ljekarstvo, i to ne samo za svoje potrebe, nego upravo iz želje da time služe ljudima.

Iz takvih organiziranih pomaganja rodio se u prošlom stoljeću i Caritas kao organizacija Katoličke crkve koja želi pomagati siromašnima u njihovim elementarnim potrebama.⁴ Možda je on nastao i stoga što su razne redovničke kongregacije počele imati sve manji broj članova.

No glavno je upravo ono što smo gore pokušali detaljnije objasniti. Caritas je nikao u prvom redu *iz vjere*. Što dublje vjerujemo, što smo bliže Bogu, to nas više on »tjera« od sebe k drugima. Marija koja, pošto se u njoj utjelovio Bog, odlazi pomoći svojoj rođakinji Elizabeti slika je Caritasa kao organizacije Katoličke crkve koja želi pomoći potrebitome.

Isus je jasno rekao da ćemo siromahe imati uvijek uza se (usp. Mt 26,11). No nisu samo siromasi potrebiti ljudske pomoći. Bog nas je stvorio ograničenima kako bismo jedni drugima mogli biti od koristi. Tek zajednički možemo graditi ovaj svijet; to je zadaća koju je Bog dao čovjeku nakon što ga je stvorio. Zato Caritas u Katoličkoj crkvi nikad ne može prestati djelovati. Mogu u njoj utihniti druge humanitarne organizacije (pitanje je koliko smisla ima stvarati druge humanitarne

³ Usp. P. ZOVATTO, »Esperienza spirituale nella storia«, u: B. SECONDIN – T. GOFFI (izd.), *Corso di spiritualità. Esperienza Sistematica-Proiezioni*, Queriniana, Brescia, 1989., str. 194–199.

⁴ Kao organizacija Caritas je nastao najprije u Njemačkoj 1897. god. To ne znači da Crkva nije od početka karitativno živjela. Naprotiv, Djela apostolska nas izvješćuju da prva zajednica nije najprije počela vjerovati pa tek nakon nekoga vremena karitativno djelovati, već je rađanje vjere bilo i rađanje ljubavi. Mogu izumrijeti veliki i slavni redovi koji su i Crkvi i čovječanstvu pružili puno. Njihovom smrću ne umire Crkva. Ali prestankom djelovanja Caritasa Crkva umire.

udruge unutar Crkve kad već imamo Caritas; ima li smisla cjepkati se umjesto da zajedničkim snagama kvalificiranije djelujemo?), mogu utihnuti i redovi i kongregacije. Ali ako utihne Caritas, onda je Crkva katolička prestala živjeti.

U Hrvatskoj je Caritas nastajao u različitim periodima u pojedinim biskupijama.⁵ Krajem 1931. god. osniva se Caritas za Zagreb, a kasnije za cijelu zagrebačku nadbiskupiju uz poticaj, potporu i vodstvo tadašnjega nadbiskupskog ceremonijara dr. Alojzija Stepinca⁶. Znamo da je karitativna djelatnost Crkve bila svedena na minimum nakon što su komunisti preuzeli vlast. Tek se krajem šezdesetih, početkom sedamdesetih godina počinje ponovno otvarati biskupijske Caritate. Caritas će u Hrvatskoj zaživjeti jednim posve novim životom nakon pada komunizma, ali i zbog vrlo teških ratnih okolnosti. Svijet će, prije svega kršćanski (upravo zato što je to neodvojivo od vjerovanja) sa svih strana obilno i svestrano pomagati sve u Hrvatskoj. Svaki će dan u Hrvatsku dolaziti konvoji s hranom, obućom, odjećom, lijekovima, namještajem.⁷ Prestankom rata u Hrvatskoj donacije iz inozemstva svedene su na minimum. Postale su sporadične i tek što se i posljednja ne gasi. Za mnogo je to značilo prestanak rada Caritasa.

No prestankom rata nisu prestale potrebe u izranjenoj Hrvatskoj. I da su prestale raznorazne nestašice, rad Caritasa u Hrvatskoj jednostavno ne može prestati zbog toga što Hrvatska broji oko 75% katolika. Ako je najvjerojatnije Caritas kao priznata humanitarna organizacija u Hrvatskoj nastao ponajprije iz potrebe, on se dalje mora razvijati *iz pastoralala*. Dok je Caritas za društvo u Hrvatskoj priznat i prihvaćen kao humanitarna organizacija, za nas je vjernike on uistinu u prvom redu dio naše vjere. *Caritas je vjera na djelu*.

Djelo Caritasa – čin vjere, čin slušanja i slavljenja

Neko vrijeme na teologiji se, na pastoralnoj katedri, predavao jedan sat tjedno u semestru i Caritas kao obvezni predmet. Kad su se na toj katedri nagomilale mnoge druge materije koje žele pratiti sva suvremena dostignuća i čovjekovo konkretno življenje (tako se pojavio u vrijeme masovnih iseljavanja i preseljavanja ljudi zbog ekonomskih neprilika i pastoral selilaštva), odjedanput je, prešutno, jednostavno izbačen iz popisa predmeta Caritas. Niti je razlog utihnu-

⁵ »Caritas« koji je nastao u Splitu još 1892. godine po svemu sudeći nije bila crkvena organizacija, tj. nije bila osnovana nikakvim biskupskim dekretom niti poticajem biskupa nego odlukom Općinskog vijeća (usp. B. RADICA, *Novi Split. Monografija grada Splita od 1918.–1930. godine*, Split, 1931., str. 181–183.

⁶ Usp. A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Glas Koncila i Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1993., str. 97–101.

⁷ Usp. bilten *Caritas*, 3 (1996), str. 18–26. Autori koji pišu o nastanku i sadašnjemu djelovanju biskupijskih Caritasa u Hrvatskoj su njihovi ravnatelji.

ću ostvareno blagostanje niti se uslijed teških ekonomskih neprilika ponovno objavio kao važan teološko-pastoralni predmet koji ide čak ispred pastoralna selilaštva, jer je u potonjemu barem materijalna egzistencija osigurana, a i vjerska se može osiguravati u emigraciji.

Kod ustrojstva župe uz voditelja župe važno je imati određena laička tijela: ekonomsko vijeće, pastoralno vijeće (odgovorno ne samo za gradnju, nego i za katehezu i liturgiju). Po župama se osnivaju molitvene zajednice i susreti za mlade. Govori se da bi svaka župa *moralna* imati sva ova tijela da bi normalno egzistirala kao župa. Ako pogledamo naše udžbenike i sve što je u svezi s ustrojavanjem i funkcioniranjem župe potrebno, o Caritasu gotovo da nema spomena. A ipak je on nužni dio pastoralna te proizlazi iz naravi vjere. Ako govorimo da su nužni i ekonomsko i pastoralno vijeće, onda je u njih nužno uključiti Caritas.

Premda nam Isus jasno govori da ćemo biti suđeni po caritasu (po ljubavi), Caritas nije nešto što bi bilo izvan vjere, već iz nje proizlazi. Tako je bila i ostala zamišljena organizacija Caritas. Župa da bi mogla egzistirati mora imati tri dimenzije.⁸ Prva i temeljna dimenzija je slušanje, čitanje, meditiranje riječi Božje. Tu ulazi evangelizacija-katehizacija. Tek kad je riječ Božja primljena, usvojena, kad smo je prihvatili kao svoju, ona rađa osjećaj zahvale (kao kad, primivši dar, mi zaustavljamo darovatelja da proboravi određeno vrijeme s nama). Druga je dimenzija župne zajednice euharistijsko-sakramentalno slavljenje Boga. U prvoj se dimenziji susrećemo s riječi Božjom, u ovoj se drugoj susrećemo s onim koji je tu riječ izrekao: s Bogom. Njemu se zahvaljujemo ne samo jer je izrekao riječ. On je nije napisao i poslao po listonoši, nego je sam došao. On je Riječ. Zato mu zahvaljujemo što je sam nazočan pri izricanju Radosne vijesti. Tako slavimo euharistiju (zahvalu). Susret s Bogom ne može i ne smije tu završavati. Bog nas šalje kao svoje poklisare k onima koji su u bilo kakvim potrebama: materijalnim, duhovnim, duševnim. Tako nastaje treća dimenzija župne zajednice, a to je služenje (diakonia)⁹. Tako se Crkva organizirala od samoga početka, tako mora biti organizirana i danas ako želi biti Crkva. Ako karitativno djelovanje proizlazi samo iz pijeteta prema čovjeku, onda imamo pomaganje i dobročinstvo, i po tome se nimalo ne razlikujemo ni od jedne, niti ateističke niti antiteističke humanitarne organizacije. Mi ne pomažemo potrebitome (bez obzira na vjeru, naciju, opredjeljenje, boju kože) jer je pomagati humano, ljudski, nego zato jer svi imamo zajedničkoga Oca nebeskog, kojemu zajedno kličemo: »Abba, Oče!« Nama vjera govori da nam je ta dotična potrebita osoba sestra ili brat i da nas uvijek Bog za one koje nam stavi na naš životni put pita, kao onomad Kajina: »Gdje ti je

⁸ Usp. VICARIATO DI ROMA, *Caritas diocesana. La Caritas parrocchiale*, Roma, 1997.

⁹ Svi dokumenti, počam od *Presbyterorum ordinis*, kao i papina pisma svećenicima za veliki četvrtak, naglašavaju da svećenička duhovnost proizlazi iz pastoralne skrbi, ljubavi, »caritas pastoralis«. Njegovo pastoralno služenje uvjetuje način življenja osobne duhovnosti.

brat N. N., sestra N. N...?» (usp. Post 4,9; taj potrebiti brat i ta potrebna sestra imaju točno određeno ime i ne smiju za župnu zajednicu biti anonimni). Već zakoni u mnogim zemljama zahtijevaju, u brizi za socijalnu skrb građana, da su braća i sestre *dužni* međusobno se pomagati, a ne prebacivati pomoć na razne druge ustanove. Kod nas se u članove obitelji, koji su dužni pomagati potrebitoga prema svojim mogućnostima, ubrajaju: roditelji, bračni drug i djeca. Ustanove su potrebne samo onda kad potrebiti nema nikog fizički svoga ili kad mu je najbliži po krvi nesposoban i u nemogućnosti pružiti pomoć.¹⁰ Ako je duhovno još više nego tjelesno, onda bismo bili kao vjernici dužni još više brinuti da nam duhovne sestre i braća ne oskudijevaju, da nam ne lutaju, da nam ne budu nepoučeni, da nam ne budu neradnici i paraziti, da se nauče i oni pomagati itd. No budući da smo mi ograničeni, stoga uvijek potrebni pomoći drugih, Caritas nikad ne može prestati djelovati, osobito ako još k tome imamo spoznaju da smo međusobno sestre i braća. I ako tu spoznaju živimo. Tako smo došli do konkretnoga razmišljanja o *teološkoj* kreposti ljubavi, na koje nas u ovoj posljednjoj godini pripreme za veliki jubilej potiče papa¹¹.

Zato Caritas kao organizacija i župe i biskupije, ako ne želi biti jednaka svim drugim sigurno dobrim i plemenitim humanitarnim organizacijama, mora proizlaziti iz neprestanog slušanja i meditiranja riječi Božje, slavljenja susreta s Bogom u misi i sakramentima. Oni su hrana za karitativno djelovanje i karitativno djelovanje mora uvirati u njih. Potrebiti moraju biti čak tako uključeni u izvor našega Caritasa da za njih i umjesto njih slušamo Riječ i susrećemo se s Riječju. Naš je kršćanski život naime ne samo učiniti nešto »za« drugoga (npr. moliti za drugoga), nego i »na mjestu« drugoga, onoga koji nikad ne moli, koji nikad riječ Božju ne sluša i ne susreće se s Bogom u sakramentima. Pavao neprestano spominje Krista kao onoga koji nas pred Ocem zastupa.

Upravo su oni koji žive naizvan povučeni od svijeta razvili tu zastupničku dimenziju. Inače njihov skroviti život iza rešetaka i zidova nema smisla ako je on samo »spasi dušu svoju«¹², ako nije zastupnički život koji se živi tako da Gospodin njihove duge molitve, slikovito rečeno, stavi u usta onih koji nikad ne mole, njihovo slušanje riječi Božje stavi u uši onih koji ih nikad nisu čuli, njihovo susretanje s Gospodinom u slavljenju euharistije i drugih sakramenata podijeli s onima koji se s njim na takav način nikad nisu susreli. Jer i oni će biti suđeni po caritasu-ljubavi, a budući da je ne mogu potrebitima nositi na druge načine, nužno je moraju ovako živjeti za druge i, još više, umjesto drugih.

¹⁰ Usp. novi »Zakon o socijalnoj skrbi«, u: *Narodne novine*, br. 73, 1997., str. 2398–2418.

¹¹ Usp. IVAN PAVAO II., *Nadolaskom trećeg tisućljeća*, br. 51–52.

¹² Usp. J. M. TILLARD, »*I cammini dello Spirito*«, u: B. SECONDIN – T. GOFFI, *Nav. dj.*, str. 330–380.

Upravo će u tom zastupništvu Pavao ići do ludila: »Da, htio bih ja sam proklet biti, odvojen od Krista, za braću svoju...« (Rim 9,3). Plastično će to izraziti lijepom slikom o jednome tijelu s mnogo udova, gdje svaki ud ima svoju zadaću i ulogu; oni su tako povezani u neodvojivu cjelinu da se raduju svi udovi kad se jedan raduje i da trpe svi kad jedan trpi (usp. 1 Kor 12,12–30). Radovati se i trpjeti mogu i moraju i oni »iza zidova i rešetaka« sa svakim članom bilo Crkve bilo čovječanstva. Pasternak, ruski dobitnik Nobelove nagrade za književnost, izreći će to riječima: »Jer život tek je tren, samo rastvaranje nas samih u drugima, dar drugom namijenjen.«

Zato Caritas nije kilogram šećera niti litra ulja, nego *život*. Onaj tko nas je stvorio je Bog, a Bog je Ljubav. Stvorio nas je dakle iz ljubavi. Živimo znači zato jer smo ljubljani. I samo kad ljubimo, samo onda živimo.

Ako klasično dijelimo čovjeka na duh, dušu i tijelo, što neminovno mora biti u harmoniji da bi se moglo istinski živjeti, onda je Caritas briga za *čovjeka*, a ne samo za dio njega. To znači da k njemu prilazimo ne samo s razumom i voljom, nego i s osjećajima. Prelijepo je zadaća Caritasa dana (a svi smo kršćani Caritas zato što smo kršćani) u dokumentu Drugoga vatikanskog sabora »Gaudium et spes«: »Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe *jesu* radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika, te nema ničega uistinu ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovom srcu« (GS 1).

Evo zbog čega Caritas ne smije prestati niti nakon rata i zbog čega bi svaka župa nužno morala imati Caritas. Caritas, svaki župni Caritas, ne može se ukidati nego ponovno otvarati zbog toga što prestankom rata nismo stvorili takvo blagostanje da bi svi imali ono što je svakom pojedincu potrebno. Pa kad bi i svi vjernici jedne župe ili biskupije uistinu imali, što je nemoguće, sve što je potrebno, trebali bi – od samoga početka – gledati imaju li i drugi ljudi, koji nisu katoličke vjere ili koji uopće nisu vjernici, sve što im treba. Kad bi i oni imali sve što im treba, tada bi se takva župa morala okretati prema drugim župama, unutar i izvan svoje biskupije, i njima pomagati. A kad bi u Hrvatskoj svi imali što im treba, trebalo bi gledati imaju li npr. u Albaniji ljudi sve što im treba, u Africi i drugdje. Kad bi bile zadovoljene sve čovjekove materijalne potrebe, što je nemoguće, jer, kako reče naš pjesnik Preradović: »Ljudskom srcu uvijek nešto treba, zadovoljno nikad posve nije: čim željenog cilja se dovreba, opet iz njeg sto mu želja klije«, ni tada se čovjek ne bi osjećao posve zadovoljnim i ostvarenim. Za to je čovjeku potrebno nešto drugo, a to »drugo« materijalna strana ne može pružiti. Inače se ne bi događalo da najveći postotak samoubojstava dolazi upravo iz materijalnoga blagostanja. Čovjekovu samoću ne može ublažiti ništa materijalnoga. Čovjekova radost ne može biti potpuna ako se sam raduje; za radost je potrebno više ljudi.

No moramo znati da Caritas nije izvor iz kojega će se najprije naseliti i napuniti katolici, potom drugi potrebiti u župi, potom drugi potrebiti katolici u biskupiji, potom ostali potrebiti u biskupiji itd. Caritas znači dijeliti *odmah s drugima*, ne gledajući jesam li ja najprije popunio svoja spremišta. Caritas nije dijeljenje suviška, nego *davanje svojega*. Tek je tada to *sebedarivanje*.

Budući da je čovjek stvoren na sliku Božju, bit je čovjekova *dijeliti*. Upravo zato Caritas nikad ne može prestati. Utopija bi bila stvaranje takvoga raja na zemlji da čovjek više ništa ne treba, niti materijalno niti duhovno. S druge strane moramo prestati zamišljati si raj kao neko stanje potpunoga mirovanja. Upravo se u raj valjda najviše ostvaruje *komunikacija, dijeljenje*. Zato Caritas ne izrasta samo iz toga što oko nas ima i materijalno i duhovno i duševno potrebitih, nego iz naše ljudske biti dijeljenja, što stvara zajedništvo među ljudima i s Bogom.

Sve ovo izrasta iz Isusovih riječi: »Tko nađe život svoj izgubit će ga, a tko izgubi život svoj poradi mene, naći će ga« (Mt 10,39).

Na ovoj smo zemlji već svi pozvani na svetost, kako nas na to upućuje jedan drugi dokument Drugog vatikanskog sabora, dogmatska konstitucija »Lumen gentium« (»Svjetlo naroda«) o Crkvi. Svetost se pokazuje samo konkretno. To vidimo već iz Biblije. Kad god Bog progovara: »Budite sveti jer sam ja svet«, uvijek ili iza te izjave ili ispred nje stoji svetost kao nešto konkretno: štiti sirote i udovice, drži se obrednih propisa itd. Vrhunac svetosti je ljubav. Ljubav je ustvari ona koja posvećuje sve ono što činimo. (Isto tako ne-ljubav čini sva, i ona nazvan velika djela, kao: govorenje jezika, prorokovanje, znanje, premještanje brda, čak dijeljenje bez ljubavi, nikakvima.) Zato LG 42 kaže: »Jer ljubav (caritas) kao veza savršenosti i izvršenje Zakona... upravlja svim sredstvima posvećenja, daje im oblik i dovodi ih do svršetka.« Jedino bogatstvo koje se stječe dijeljenjem a ne skupljanjem, koje se to više povećava što se više daje, je ljubav, caritas. Ona je vrhunac svetosti, a time vrhunac življenja jer mi živimo i nastavljamo živjeti oplodivanjem i rađanjem. »Život se mora živjeti, a ne gomilati« (Fromm). Da bi se sve to moglo događati, potrebni su nam drugi, potrebno je zajedništvo bez kojega nema ljubavi niti svetosti.

Kad bismo drugima dali sve što im treba, još nam preostaje i druge dovoditi svetosti, a *i to* je Caritas, i to je nemimoilazna zadaća Caritasa. »Mi se moramo svi zajedno spasiti: zajedno doći dragome Bogu! Zajedno stupiti pred njega. Svi se mi moramo zajedno vratiti u kuću Oca... Što bi on inače o nama mislio kad bismo mi došli bez drugih... Sve svetosti zajedno djeluju i mole za sve zajedno, za čitavo kršćanstvo, za spas svih. Zajedno.«¹³

¹³ Ch. PEGUY, *I misteri (Giovanna d'Arco)*, Jaca Book, Milano, 1989., str. 37–39.

Tako ni Caritas nije crkvena organizacija u kojoj će raditi samo *neki*, nego *svi*. Svi su pozvani raditi u Caritasu na bilo koji način, a načina ima koliko ima ljubavi: bezbroj.¹⁴

Organizacija župnoga Caritasa

Župa bez župnoga Caritasa jest tijelo bez duše, obrednost bez ljubavi. Ona je skup individualaca bez zajedništva. »Zajednica (župna) je mjesto iskustva ljubavi Božje, gdje se ona gotovo može dodirnuti« (Ivan Pavao II.).

Jasno je da to proizlazi iz autentičnog slušanja riječi Božje i slavljenja zajedništva s Bogom i međusobno u euharistiji. Tu treba staviti naglaske, ali ne tako da se vremenski razmaknu jedno od drugoga slušanje, slavljenje, dijeljenje (dobročiniteljstvo).

Za razliku od pastoralnoga i ekonomskoga vijeća župe, za koje zajednica bira članove, one koji će ju predstavljati, grupa Caritas je ona koja ima zadaću animirati *sve* vjernike u župi, pitati svakoga što on može učiniti i dati za točno konkretne potrebite: oni moraju imati ime i prezime, dob i spol, adresu i konkretnu potrebu. Stoga ta grupa mora biti na susretima i pastoralnoga i ekonomskoga vijeća župe. Da bi ovo mogla činiti, potrebno je brižljivo sakupljanje podataka. Oni se sakupljaju opet u zajedništvu: sa župnikom, školom, bolnicom, Centrom za socijalni rad, gdje bi netko iz župe morao stalno biti nazočan kao član Upravnog vijeća (negdje u nas toga već ima). Time se pomaže da potrebiti iziđu iz svoje anonimnosti i svi ostali iz svoje uljuljanosti u samo svoje vlastite brige. »Župni Caritas nije samostalna grupa, niti organizacija, niti pokret, nego pastoralno tijelo koje ima za zadaću animirati, koordinirati i promovirati svjedočenje ljubavi u župi, s posebnom brigom za edukacijski aspekt.«¹⁵

Da bismo nosili radost i nadu, žalost i tjeskobu svakog čovjeka, i da bi njihova radost i nada, žalost i tjeskoba postale naše, moramo najprije saznati koje su to, moramo ih upoznati da bismo ih *usvojili*, tj. učinili svojim. A kako svaki čovjek ljubi sebe, tako će brige drugih koje je usvojio gledati rješavati kao što rješava svoje brige, jer su one – usvojene – postale njegove osobne. Brige su tu ne samo da se s njima živi, nego da ih se rješava.

Za to je osobito Italija razradila čitav program življenja župnoga Caritasa kojemu biskupijski Caritas kao centrala samo pomaže u iznalaženju rješenja i koordinira (ne kontrolira!) karitativni rad župa na svojem području, čija zadaća dakle nije snabdjeti župni Caritas samo s brašnom i mlijekom.

Ovdje donosim iz navedenoga djela zadaće župnoga Caritasa.

¹⁴ Usp. VICARIATO DI ROMA, *nav. dj.*, str. 26–31.

¹⁵ *Isto*, str. 21.

1. Upoznati cijelu župu s konkretnim potrebama konkretnih potrebitih i najprije se moliti za njih kako bi patnje samo nekih postale patnje svih; 2. otvarati granice svoje župe potrebama drugih; 3. animirati cijelu župnu zajednicu i izgrađivati tako u njoj osjećaj odgovornosti; 4. povezati u župi sve one koji mogu pružiti konkretnu stručnu pomoć; 5. povezivati se s lokalnim vlastima u zajedničkom pomaganju; 6. promovirati dragovoljstvo. To znači poznavati, tj. upoznati situaciju i ljude koji mogu pomoći te animirati što više ljudi (nikad ne ostajati sami, jer brzo dolazi do umora i frustracije) i neprestano apelirati na ljudsku savjest.¹⁶

Senzibiliziranje zajednice događa se putem jasnog projekta, transparentnosti rada, poticaja stvaranja određenog entuzijazma za *zajedničko* izgrađivanje kraljevstva Božjega, buđenjem svijesti i savjesti kako individualne tako i zajedničke, uključivanjem svih u programe pomaganja, animiranjem lokalnih vlasti, izmjenjivanjem iskustava i iznošenjem svih problema na zajedničkim susretima. Radi se dakle o: vidjeti, prosuditi, djelovati. Tada uključiti što je moguće više ljudi. I najmanju stvar vrednovati. Tražeći da se uključe svi, polaziti od toga da svatko može pružiti čašu hladne vode za koju Isus obećava nebo: »Tko napoji jednoga od ovih najmanjih samo čašom hladne vode zato što je moj učenik, zaista, kažem vam, neće mu propasti plaća« (Mt 10,42). I bolesni i nepokretni mogu biti Caritas time da svoje patnje i molitve prinose za ostale potrebite. Ipak, nije dovoljno imati samo »duše« koje žele pomoći, potrebno je imati i stručnjake koji žele svojom stručnošću biti Caritas: liječnik koji će besplatno pregledati, pravnik koji će dati besplatni savjet, zidar koji će besplatno sazidati ono što je nužno itd.

Župni Caritas mora imati svoje »projektante« i »programatore« ako ne želi završiti u nekom dvorenju ili emocionalnosti. Tako se stvara nadmoć onoga tko dvori i ovisnost onoga tko prima. Pomaganje treba voditi mijenjanju situacije pa i mentaliteta onoga tko treba ili traži pomoć. Pomaganje treba voditi k ukazivanju na pogrešnost struktura i razloge stvaranja potreba, te mijenjanju struktura i mentaliteta. Trebalo bi ukidati uvijek mučnu granicu između onih koji daju i koji primaju, jer i onaj koji daje, prima od onoga kojemu daje i osjećaj poniznosti (i poniženja) i ograničenosti i zahvalnosti, i onaj koji prima, daje time što nam otvara mogućnosti rada i istraživanja potreba i, na koncu, daje mogućnost da možemo davati.

Samo projektiranje uvlači u sebe više osoba, a to znači zajednički rad za zajednički cilj koji se nikad ne smije izgubiti iz vida. Projektiranje upravo poziva na to da počnemo uvlačiti u sebe sudbinu drugoga. Iz projektiranja suzbijanja potreba ne smije biti isključen potrebit. Ne može se raditi *za njega bez njega*. Uvijek treba projektirati zajedno s njim. Čak to učiniti tako da bude pozvan (bu-

¹⁶ Usp. *Isto*, str. 21–22.

du pozvani) kad zajedno zasjedaju i pastoralno i ekonomsko vijeće župe i grupa Caritas. Na samom nedjeljnom misnom slavlju upoznati župljane s tim osobama. Samo tako možemo kontinuirano stimulirati i senzibilizirati cijelu zajednicu koja ne uskraćuje pružanje pomoći nikome na teritoriju župe niti ikome uskraćuje mogućnost pomaganja. Radi se o tome da se »zajedno mislimo Caritas«¹⁷, jedni druge budimo i stimuliramo za njega, te tako budimo iste osjećaje kod svih ljudi. Tako se stvara ne mentalitet davanja, pružanja pomoći kad treba, kako se svijest o Caritasu sve dosad kod nas stvarala i sad ju je veoma teško promijeniti i kod onih koji daju i kod onih koji primaju, nego se stvara mentalitet *mijenjanja situacije*. To ustvari znači metanoja – obraćenje: to je potpuna promjena, nešto potpuno novoga, to stvara *novoga čovjeka* koji se više neće vraćati na staro.

Stopostotnoga uspjeha ni tu, kao ni u ostaloj vjerskoj praksi, nećemo imati. Ali Caritas ne smije težiti postizanju savršenoga uspjeha, nego pomaganju.

Ne trebamo se čuditi ako, govoreći o Caritasu, govorimo da ga ne može biti bez projektiranja i programiranja. Vidjeli smo iz iskustva gašenja župnih Caritas-a što se dogodilo kad je Caritas bio sporadično davanje hrane dok je ona dolazila izvana. Isus je sam govorio o normalnosti projektiranja, nazivajući neprojektiranje ludošću i iznoseći na vidjelo tragediju koja iz njega proizlazi: »*Tko od vas, nakan graditi kulu, neće prije sjesti i proračunati troškove ima li čime dovršiti: da ga ne bi – pošto već postavi temelj, a ne mogne dovršiti – počeli ismijehivati svi koji to vide: 'Ovaj čovjek poče graditi, a ne može dovršiti!' Ili koji kralj kad polazi da se zarati s drugim kraljem, neće prije sjesti i promisliti da li s deset tisuća može presresti onoga koji na nj dolazi s dvadeset tisuća? Ako ne može, dok je onaj još daleko, poslat će poslanstvo da zaište mir*« (Lk 14,28–32).

Kad se Caritas svodi samo na »kilogram šećera i litru ulja«, ili aktivno sudjelovanje župe u pomaganju potrebitima samo kad je nedjelja Caritas-a i još gdje koja blagdanska prigoda (tada se ne može reći da ta župa ima župni Caritas), ili samo na davanje s jedne i primanje s druge strane, i to sporadično, kad se netko, obično iz inozemstva, smiluje, onda nam se događa situacija u kojoj smo se sada našli, shvativši tako Caritas, bez planiranja i uopće bez razmišljanja kako dalje kad jednom izvana prestanu davanja. Najjednostavniji i najlakši je odgovor koji smo već učinili: zatvoriti Caritase. Ali time smo, kao što ovdje neprestano želimo prikazati, okrnjili evanđelje i učinili ga samo obavljanjem vjerskih dužnosti. Upravo je nedovoljno programiranje na duge staze, tj. za budućnost kad budemo navezani sami na sebe, i čisto dijeljenje dovelo do toga da je mnoštvo u nas stvorilo prilično negativnu sliku o Caritasu ili kao nečemu nepravednome ili nečemu na što ja imam pravo, a oni koji rade u Caritasu slične na »bosove« o čijemu milosrđu ovisi primanje pomoći.

¹⁷ Isto, str. 37.

U programiranje spada na samome početku traženje odgovora na primarna pitanja: Kamo želimo stići? Koja se promjena stvarnosti treba izvesti? Koje iskustvo želimo da se ostvari i za one koji rade u Caritasu i za one kojima se želi uputiti pomoć? U kojemu vremenu želimo projekte ostvariti?

Iskustvo drugih, kod kojih je Caritas stao na »čvrste noge«, uči nas da moramo biti spremni brzo i pravilno reagirati kada to od nas situacija zahtijeva. Znamo da se i u nepogodama, bilo ratnima bilo vremenskima, ne smije raditi sporadično, jer to može postati čak veoma opasno za masu preplašenih ljudi koje hvata panika kad im nestanu najelementarnije stvari za život. Znamo da evanđeoski mudri ljudi uvijek pripremaju generacije i sredstva kao preventivu za slučaj nepogoda. Oni sliče mudrim djevicama koje sa sobom poniješe dovoljno ulja za slučaj da zaručnik zakasni, dok lude uzeše samo onoliko koliko im je toga trenutka potrebno (usp. Mt 25,1–13).

Kod nas još mnogi nemaju nikakvu prevenciju u slučaju poplava, a Italija npr. ima *uvijek* spremno na tisuće kontejnera sa svom opremom za stanovanje u slučaju potresa i sl.

Iskustva drugih Caritasu nas uče da ne smijemo preuzimati aktivnosti prije nego što znamo kamo želimo stići, koji cilj postići. Cilj koji smo si zacrtali mora biti realan, dakle dostižan. Rekli smo da bi svaki vjernik u sebi trebao, iz vjere, imati dimenzije slušanja riječi Božje, slavljenja euharistije i služenja; nažalost, daleko smo od toga da bi to svi provodili u život. No iskustva također pokazuju da će se više onih koji ne prakticiraju svoju vjeru odazvati trećoj dimenziji kršćanskoga bitka nego prvim dvjema. To neće biti učinjeno niti iz čistog vjerskog uvjerenja (ono se živi kroz praksu slušanja i liturgijskoga slavlja), ali niti iz čistog osjećaja humanosti. Ima u tome nešto »više«. Upravo je taj angažman znao ili dovesti ljude ponovno k vjerskoj praksi ili ih u njoj zadržati. Caritas je najizvrsije »sredstvo« evangeliziranja! Ta treća dimenzija stvara dinamiku konkretnosti te po njoj možemo reći: »Znam komu sam povjerovao« (2 Tim 1,12). I znam da je ta moja vjera zdrava i zrela vjera, ona koja me tjera na izgrađivanje boljega svijeta.

Kod programiranja sve se više širi djelokrug dijaloga. Nakon što smo vidjeli koji cilj želimo postići, što možemo učiniti, tražimo osobe koje su u mogućnosti i koje imaju kompetenciju to učiniti.

Važno je raditi po etapama zato da se vidi, provjerava idemo li u pravome smjeru ili ne, što je potrebno dodati a što izmijeniti.

Posljednja točka programiranja je verificiranje, vrednovanje koje se nikako ne smije izostaviti. I ono se mora činiti zajednički i ni u kom se slučaju ne smiju potiskivati niti poteškoće niti razočaranja.

Sve ovo može nam izgledati stranim i čudnim za jedan Caritas. Nije li Caritas nešto što se čini sa srcem, a ovdje se toliko govori o »tehnicima«? No vidjeli

smo da se mnogo onoga što se radilo samo sa srcem vrlo brzo ugasio. Zašto onda ne bismo pokušali ovim metodama? Ništa ne možemo izgubiti ako je već toliko toga nakon završetka rata ugašeno u Caritasima. Možda će ovo ipak potaknuti trajno djelovanje župnog Caritasa.

Na ove objekcije navedena skripta odgovara: »Sve ovo moglo bi se činiti beskorisnim i nesnosnim tehnicizmom ako se uspoređi s naravnom potrebom činiti dobro sa srcem, bez postavljanja tolikih problema. Želimo samo podsjetiti na majku koja kad dozira mlijeko za svoje dijete i s velikom pažnjom bilježi vrijeme hranjenja, kad važe svoje dijete i kad se savjetuje s pedijatrom, osjeća da ispunja svoju dužnost s odgovornošću; osjeća da također putem ovih 'tehničkih' pažnji izražava svoju ljubav onome kojemu je ona potrebna. Projektiranje ponekad može biti teško, ali valja početi: rezultat je služenje ozbiljno, iskreno i odgovorno.«¹⁸

To je normalno znajući da nije dovoljno samo imati dobru volju pomagati, nego se na nekim sektorima traži stručnost (npr. kod kupanja teških bolesnika), jer bi nestručnost mogla više štetiti, nego koristiti. Zato postoji župni Caritas koji će znati što i koga treba zadužiti za izvršenje dotičnoga zadatka ili problema. On je tada koordinator svega. Zato je on tu da može skupljati podatke o potrebitima, potrebama i onima koji mogu pomoći. To ne znači da su time samo neki pozvani pomagati, već na taj način pomažu svi. Uključiti cijelu zajednicu da sudjeluje u karitativnom služenju znači uključiti sve da sudjeluju u projektiranju, savjetovanju, donošenju odluka. Držim da ima više ljudi nego što mislimo koji bi htjeli pomoći, samo kad bi konkretno znali kome, kako, gdje, i kad bi bili zamoljeni. No sve ih moramo uključiti u projektiranje, odlučivanje. Nužno je stvoriti ozračje »razmišljamo zajedno«. To ćemo tim više moći što se više odgajamo ne za to da nešto radimo nego da netko budemo. Ne valja se pitati što trebam činiti, jer to bi Caritas pretvorilo u aktivizam. Trebam se pitati što trebam biti. Dakle, ne činiti Caritas, nego biti Caritas. Samo to stvara evanđeosku sliku o Caritasu.

Dragovoljstvo – volonterstvo

Kad bi se u ljudskome društvu sve naplaćivalo novcem, to se društvo više ne bi moglo nazivati ljudskim. Puno toga ima u životu što se ne može naplatiti nikakvim novcem niti zlatom. Jedna čaša vode košta jako malo, ali ona čovjeku koji dehidrira može spasiti život. Jedan osmeh ne košta nikakav novac, teško nam ga je često puta dati, a samo jedan osmeh koji ništa ne košta može spasiti život beznadnome. Tada ona čaša i ovaj osmeh imaju neprocjenjivu vrijednost.

¹⁸ Isto, str. 39.

Pomoć koju pružamo drugome ne naplaćujemo. Sve što se naplaćuje nije pomoć. U osobnom i društvenom životu, na svim njegovim područjima ima ljudi koji rade dragovoljno. Pružaju ono što mogu bez naplate.

Život Crkve ne može se zamisliti bez dragovoljaca, volontera. Svi članovi i pastoralnoga i ekonomskoga vijeća su dragovoljci. Grupa koja sačinjava Caritas su dragovoljci. Bilo bi poželjno da župa ima u svom Caritasu barem jednu zaposlenu osobu, koja je stručna u socijalnome radu i koja pozna i, dakako, živi svoju vjeru. Tada bi ona predanije, stručnije i dublje mogla zahvaćati svoj posao koji se, kako smo vidjeli, sastoji od puno elemenata: od istraživanja terena, klasificiranja potrebitih po potrebama do traženja resursa, sredstava i ljudske pomoći za rješavanje problema.

Bez dragovoljaca i takva bi osoba bila nemoćna, jer sam čovjek vrlo malo može učiniti. Brzo bi se umorila i fizički i psihički. Bez dragovoljaca nezamisliv je rad Caritasa.

Dragovoljac je onaj koji barem jedanput u tjednu daruje barem dva sata za potrebe i potrebite. On ne odvajava dio svoga slobodnoga vremena, onda kad nema što raditi, nego u svoj životni program stavlja služenje potrebitima. Dragovoljstvo je stoga, u kršćanskom smislu riječi, *životno opredjeljenje*¹⁹. Stoga se dragovoljcem ne može nazvati osoba koja dragovoljno nešto daje ili čini, ali sporadično. Dragovoljstvo je redovno, kao što je redovno čišćenje prostorija. Bog nam je dao čak jedan dan u tjednu da ga posvetimo njemu i bližnjemu. To ne mora ni ti će za svakoga moći biti uvijek nedjelja.

Dragovoljac nije serviser niti neki socijalni radnik, niti netko tko popunjava neke društvene rupe, a ponajmanje netko tko će nešto vršiti iz nekog romantičnog osjećaja milosrđa. Dragovoljac je ustvari poput sveca: on krči put drugima, on je svojom pomaganjem drugome savjest svakoga čovjeka. Kršćanski dragovoljac je onaj koji djeluje iz svoje vjere, produbljuje svoju vjeru i socijalni nauk Crkve. Njegova je zadaća jednostavno *zastupati* potrebitoga pred onima koji bi za nj trebali biti odgovorni. Upravo je u tome njegova uloga mesijanska.

Pored dragovoljaca moramo spomenuti i one koji su barem na neki način dragovoljci. To su oni koji umjesto vojnoga roka vrše civilnu službu. I oni su velika dobit Caritasu za njegovu temeljnu zadaću služenja potrebitima.

Iz svega ovoga proizlazi *zadatak Caritasa*:

Stvarati u kršćanskoj zajednici uvjete koji će promicati rađanje i razvijanje dragovoljstva putem promicanja nekih vrijednosti: solidarnost, dijeljenje s drugima, osobno služenje, besplatno služenje u točno konkretnim zadaćama. Dragovoljstvo se ne rađa spontano, nego je rezultat dugoročnog odgajanja.

¹⁹ Usp. isto, str. 46–48, i knjiga posvećena toj tematici: A. MASTANTUONO, *Volontariato*, Piemme, Casale Monferrato, 1994.

Summary

LIVING OUT OF FAITH – CARITAS

Milan Špehar, Rijeka

Caritas is life emanating from faith. Whosoever believes in God, who cannot be seen, has a remarkable means of expressing that faith, namely, to see in our neighbour in need, God himself, as stated by St. John the Apostle. Of course it is not enough just to see, effective action to resolve the situation has to be taken. Whatever has been done to those in need, has been done to Jesus Christ himself, according to His words. As such love toward God the Father and Jesus Christ is realised through love shown to those closest to us in need. By this standard Caritas is not just another humanitarian organisation, nor should it be allowed to turn into a pure philanthropic act. The believer is compelled to act for charity through faith and love towards God. The closer a person is to God the more clearly can God be discerned in those most in need. Through showing charity to those in need, we show God's love for that person.

God our good Father, the one who created us, and who takes care of us through our very selves compels us to such action. As one of the characteristics of God is to give life, we should also, made in the image of God, carry within ourselves fatherly and motherly love towards every person. As such Caritas does not only preach the divine love of God, but also allows for the formation of a new and renewed life.

The faithful often congregate for the Liturgy and the Eucharist (thanks to God). These two dimensions cannot exist without the dimension of Caritas (charity). Only with this third dimension can the pastoral role be fully complete, namely: listening, celebrating and 'diakonia' (service, Caritas-charity). Every parish develops into a proper parish only when all three dimensions are included. The lack of one dimension means incomplete proclamation, imperfect living and a deficiency of faith and love.

Diocesan Caritas's cannot exist without parish Caritas'. Parish Caritas's come into being, firstly by animating parishioners who by their nature are apt to helping others. Then with these specific parishioners and other parishioners an investigation has to be made in the parish as to these in need, putting them on a list with those most in need at the top. Then the rest of the parish has to be informed about these people in need and how a joint solution can be found to resolve and help the specific situation. For works of charity it is important to include the whole community and not just existing parish councils. The task of Caritas is not to solve all of the problems, but more so to make people aware and install in them that we can all give something to others.

Voluntary work is something that Caritas cannot be without. Volunteers are those that change structures, means of thinking, are active on the political scene, the economy and in laws and legislation. To be a volunteer means a life style that consists of free giving. Giving at the same time enriches the person that is doing the giving. Volunteers cannot be people who act sporadically, because otherwise the feeling in them of giving fre-

ely will abate. For voluntary work to remain a permanent style of life, it is of the utmost importance, (and the task of Caritas), to educate and form volunteers in religious truths, the social teachings of the Church, legal rules and regulations and in the field that the volunteer is helping in.

In the work of Caritas it is imperative to include young people, who in such work gain an insight into the realities of human living and see their chance to change reality, as any change to reality depends on them. Caritas should also allow all those military conscripts with a conscientious objection to serve their time in social work, instead of in barracks.

Key words: Charity, God of Love, God the Father, Life of charity, Caritas, an act of faith, celebration, service, Parish Caritas, Voluntary work, conscientious objection.